

ВІДГУК

Офіційного опонента к.е.н.

Дмитрієва Євгена Євгеновича на дисертаційну роботу

Турова Владислава В'ячеславовича на тему

«Трансформація економічного розвитку Республіки Казахстан у сучасній світогосподарській системі», подану до захисту у спеціалізованій вченій раді К 64.051.25 у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна МОН України на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – Світове господарство і міжнародні економічні відносини

Актуальність теми дисертаційної роботи

Соціально-економічний розвиток країн пострадянського простору вирізняється неоднорідністю та диференціацією моделей економічного зростання. Сучасна економіка Республіки Казахстан почала формуватися разом з проголошенням державної незалежності, та протягом всього свого існування пройшла значний шлях структурного реформування та трансформації. Докорінні зміни, що відбувались в казахстанській економіці, дозволили країні досить успішно протистояти наслідкам світової фінансово-економічної кризи та звести їх деструктивний вплив до мінімуму. Проте, незважаючи на значні позитивні результати економіко-соціальних перетворень та досягнутий рівень розвитку, економічне зростання Республіки Казахстан все ще значно залежить від стану та коливання кон'юнктури світових ресурсних ринків, зокрема ринків енергоносіїв. Негативні цінові шоки, що спостерігались протягом 2014-2016, на ринках нафти та газу, а також стійке зниження цін на ринках основних товарів казахстанського експорту, змусили економічну владу Казахстану шукати нові драйвери економічного зростання, та вживати заходів щодо стабілізації національної валюти та забезпечення цінової та соціальної стабільності країни. Теоретико-науковий пошук нової національної парадигми

економічного розвитку, що базується на більш ефективному використанні природного, промислового та соціального потенціалу, а також трансформації та розширенні зовнішньоекономічних зав'язків Республіки Казахстан наразі є досить актуальним.

У вітчизняній економічній науці дослідження, що стосуються трансформації економічного розвитку пострадянських країн, зокрема Казахстану, перебувають практично в зародковому стані, оскільки більшість вітчизняних науковців концентрують свою увагу, перш за все, на аналізі зовнішньоекономічних зав'язків України з Казахстаном. Однак, наукові дослідження саме стратегій економічних трансформацій країн з ринками, що формуються наразі є своєчасними та корисними.

Таким чином, наведені вище аргументи обумовили вибір автором теми дисертаційної роботи, її мету, дослідницькі завдання, послідовність дослідження та викладу матеріалу.

Зв'язок дисертаційної роботи

з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота підготовлена відповідно до плану науково-дослідницьких робіт Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна та в межах науково-дослідницької теми «Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації» (№ державної реєстрації 0113U001401). У межах наукової роботи автором проводились дослідження особливостей економічного розвитку Республіки Казахстан у сучасній системі світогосподарських зв'язків (довідка № 30-10/2015 від 05.10.2015 р.).

Ступінь обґрунтованості та достовірності

наукових положень, висновків і рекомендацій

Представлена В.В. Туровим дисертаційна робота характеризується високим рівнем виконання наукового дослідження, глибоким теоретичним аналізом досліджуваних проблем. Основні висновки дисертаційної роботи

обґрунтовані та достовірні, отримані на основі логічного та послідовного процесу дослідження

Серед наукових положень, висновків та рекомендацій, які сформульовані у дисертаційній роботі і вирішують важливу наукову та прикладну проблему щодо побудови стратегії трансформації економічного розвитку Республіки Казахстан в умовах сучасної світогосподарської системи шляхом використання сучасних методів наукового пізнання, зокрема методів аналізу та синтезу, історико-логічного та компаративістського аналізу, статистичних прийомів та методів, індексного методу, методів економіко-математичного моделювання та прогнозування, а також системного підходу.

Достовірність отриманих в дисертаційній роботі результатів забезпечується використанням достатнього обсягу статистичних та інформаційних матеріалів офіційних органів Республіки Казахстан, зокрема Національного банку Казахстану, Комітету статистики Казахстану, Посольства Республіки Казахстан в Україні, а також матеріали міжнародних організацій (ООН, ЮНКТАД, МВФ, ОЕСР, групи Світового банку, Всесвітнього економічного форуму), монографічні дослідження казахстанських, українських і зарубіжних економістів, результати власних досліджень і спостережень автора.

Автореферат та публікації дисертанта розкривають зміст проведеного дослідження та його основні положення теоретичного та прикладного плану. Основні положення наукового пошуку висвітлені в авторефераті дисертації та у наукових публікаціях дисертанта й апробовані на 6 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та семінарах, що підтверджує достовірність та обґрунтованість наукових положень дисертаційної роботи. Загалом дисертантом опубліковано 12 наукових праць, серед яких 1 розділ у колективній монографії, 7 наукових статей у фахових виданнях, серед яких 1 – у закордонному періодичному виданні. Загальний

обсяг публікацій становить 12,26 д.а., з яких особисто авторові належить 5,42 д.а.

Автореферат відповідає основному змісту дисертації.

Наукова новизна отриманих результатів

Безперечною перевагою дисертаційної роботи слід вважати той факт, що автор фундаментально підходить до аналізу теоретико-методологічного та практичного характеру передумов, закономірностей, особливостей трансформаційних процесів в економіці Республіки Казахстан, системно та ґрунтовно досліджуючи пріоритетні напрямки реформування національної економіки країни з ринком, що формується.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у такому:

– автором проведено дослідження стану фінансової системи Республіки Казахстан (с.117-123) та запропоновано науково-методичний підхід до аналізу стійкості фінансової системи країни, що дає змогу оцінити стан фінансового сектору, як органам державної влади, так і міжнародним інвесторам, на основі розрахунку сценарної інтегральної оцінки, що базується на системі економічних індикаторів (с. 124-148);

– з метою визначення основних шляхів трансформації казахстанської економіки автором запропоновано концепт-стратегію розвитку національної економіки у контексті функціонування сучасної світогосподарської системи (с. 174), що базується на трьох стратегічних векторах розвитку, а саме: формування анклавів прискореного економічного зростання (локальних точок економічного зростання) (с.161); структурну трансформацію та модернізацію соціально-економічної системи країни (с.178); концепцію переорієнтації зовнішньоекономічних зав'язків та зміну їх структури, для більш ефективного входження країни у світове господарство (с. 171);

– у роботі запропоновано методичний підхід до визначення основних напрямів розвитку експортної політики Республіки Казахстан на основі методів економіко-математичного моделювання та прогнозування, з використанням економетричного алгоритму Бокса-Дженкінса (145-157), що

дозволили дисертанту отримати пул пріоритетів зовнішньоекономічного співробітництва країни та прогностні гіпотези розвитку міжнародної торгівлі Казахстану (с. 158)

– на основі теоретико-методологічного аналізу сучасних концепцій економічного розвитку дисертантом ідентифіковані та систематизовані основні особливості ісламської моделі економічного зростання (с.44-45) та впливу основних принципів ісламського віровчення на макроекономічну стабільність (с. 99-101), що дозволило сформулювати авторське визначення поняття «ісламська економічна модель».

– з метою мінімізації негативних шоків від волатильності цін на основних світових товарних ринках в роботі автором обґрунтовуються пріоритетні напрямки реформування національної економіки, зі структурною перебудовою монетарної та фіскальної політики, промисловою модернізацією, модернізацією соціально-економічної сфери (с. 183), що дозволить Республіці Казахстан провести багатовекторну лібералізацію зовнішньоекономічних зав'язків.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів

Практичні положення дисертаційної роботи були використані в поточній діяльності Департаменту міжнародного співробітництва Харківської міської ради для визначення тенденцій розвитку зовнішньоторговельних відносин Республіки Казахстан із країнами-партнерами, а також для здійснення аналітичної роботи Харківською обласною державною адміністрацією – при підготовці матеріалів з питань розробки напрямів зовнішньоекономічної політики України. Окрім того, практичні положення дисертації використовуються при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Котлотурбопром» корпорації «МАСТ–ІПРА».

Основні теоретичні положення і висновки використовуються у навчальному процесі для студентів факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету

імені В.Н. Каразіна при викладанні дисциплін «Міжнародні економічні відносини», «Світова економіка».

У цілому дисертаційна робота Турова В.В. відзначається логічністю побудови, завершеністю, обґрунтованістю наукових положень та висновків, сучасним науковим стилем подачі матеріалу.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

В цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, слід відзначити, що окремі її положення є дискусійними, або викладені дещо спрощено та потребують більш глибокого дослідження. До зауважень можна віднести:

1. При дослідженні теоретичних підходів щодо ринкової трансформації економіки Республіки Казахстан (п.1.1), дискусійним є авторське трактування інфляції як такого явища, яке є «...суто негативне, яке попри все притаманне будь-якій економіці..» (с. 22), визнаючи деструктивний характер неконтрольованої інфляції, однак слід зазначити, що міжнародною практикою є визнання позитивного впливу помірної інфляції на економічне зростання, і основним завданням монетарної влади є саме досягнення керованості і таргетування інфляції;

2. Досліджуючи економічну генезу становлення сучасної економіки Республіки Казахстан автор виділяє три періоди такого розвитку (с. 75, рис. 2.1), на нашу думку, доречніше було б провести більш детальний аналіз саме третього періоду розвитку економіки (з 1992 р. по теперішній час), з виокремленням аналізу стану економіки країни в докризовий період (до 2008 р.), кризовий (2009-2010 р.) та посткризовий періоди;

3. Розглядаючи роль фінансового сектору у розвитку економіки Республіки Казахстан автор зазначає, що фінансова система країни може бути розділена на банківський сектор та небанківський фінансовий сектор (с.117), однак в подальшому основна увага в роботі направлена на лише банківський сегмент фінансового сектору, інші учасники фінансового ринку в роботі майже не розглянуті;

4. Приділяючи достатню увагу дослідженню стратегічних структурних змін економіки Республіки Казахстан (с. 160-161), автор зазначає, що базисом створення локальних точок економічного зростання є «...трудомісткі та інноваційні виробництва, сировинні галузі промисловості або екологічно шкідливі підприємства... освоєння нових родовищ нафти та газу...» (с.161), однак більшість таких виробництв не зменшують залежність економіки країни від коливань на зовнішніх сировинних ринках, та несуть в собі значні економіко-екологічні ризики, яким в дисертаційній роботі приділено недостатньо уваги.

5. Дещо суперечливою та недостатньо обґрунтованою виглядає позиція дисертанта щодо впливу ісламського банкінгу на розвиток економіки Республіки Казахстан (с.101), робота суттєво виграла б, за умови надання автором рекомендацій щодо стратегії реформування банківського сектору Республіки Казахстан задля імплементації ісламської моделі банківської системи.

Проте, наведені вище зауваження та дискусійне положення не применшують значимість роботи та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, та його науково-практичну значимість.

Загальні висновки по дисертаційній роботі

Представлена до захисту дисертаційна робота Турова Владислава В'ячеславовича на тему: «Трансформація економічного розвитку Республіки Казахстан у сучасній світогосподарській системі» є самостійною, завершеною науковою працею, яка містить нові, науково обґрунтовані результати, покликані вирішити проблеми стратегічного розвитку та трансформації економіки Республіки Казахстан у сучасних реаліях світової економіки. Дисертація Турова В.В. відповідає паспорту спеціальності 08.00.02 – Світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Дисертацію виконано на належному науковому рівні, робота повністю відповідає вимогам пп. 9, 11, 13, 14 чинного «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України

від 24 липня 2013 р. № 567 зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ №656 від 19.08.2015 р., а її автор Туров Владислав В'ячеславович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент

доцент кафедри міжнародної економіки
Української академії банківської справи
Міністерства освіти і науки України
кандидат економічних наук

Підпис. <i>Дмитрієв ЄЄ</i>
засвідчую,
провідний фахівець відділу кадрів Української академії банківської справи
<i>Нас. ВК Сад</i>

Дмитрієв ЄЄ

Є.Є. Дмитрієв